

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 400/2010-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 27. októbra 2010 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti C., s. r. o., S., zastúpenej advokátom JUDr. J. K., M., vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach z 25. mája 2010 v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Co/4/2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti C., s. r. o., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. septembra 2010 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti C., s. r. o. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej

len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) z 25. mája 2010 v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Co/4/2010.

Z predloženej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Okresný súd Michalovce (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom sp. zn. 19 C/36/2009 z 18. novembra 2009 rozhodol tak, že sťažovateľka je povinná zaplatiť žalobcovi sumu 663,90 € s 8,5 % úrokom z omeškania ročne od 1. augusta 2008 do zaplatenia.

Predmetom konania bola žaloba, ktorou sa žalobca domáhal zaplatenia sumy s prísl. na tom skutkovom základe, že pracoval u žalovaného ako vodič z povolania a po nástupe do pracovného pomeru mu bolo žalovaným počas rokov 2005 – 2006 mesačne zrazené 2 000 Sk až do výšky 20 000 Sk s tým, že ide o zábezpeku pre žalovaného pre prípad poškodenia vozidla. Uvedená zábezpeka mala byť žalovaným vrátená po skončení pracovného pomeru.

Sťažovateľka počas konania namietala, že aj keď došlo k uzavretiu dohody o zrážkach zo mzdy, táto dohoda je absolútne neplatná, pretože odporuje zákonu. Tvrdila, že z jej strany malo dôjsť k bezdôvodnému obohateniu, pri ktorom platí dvojročná subjektívna premlčacia lehota.

Okresný súd posúdil vzťah medzi žalobcom a sťažovateľkou tak, že ide o klasický prípad uzavretia nepomenovanej zmluvy podľa ustanovenia § 51 Občianskeho zákonníka, aj keď podľa obsahu sa najviac približuje zmluve o úschove podľa ustanovenia § 747 Občianskeho zákonníka a nasl. V zmluve bolo dohodnuté, že žalobca si nasporí sumu 20 000 Sk a že táto suma bude uložená u sťažovateľky. Taktiež si v zmluve dohodli, že nasporená suma bude žalobcovi pri ukončení pracovného pomeru vrátená. Prijatie sumy 20 000 Sk nemôže preto zo strany sťažovateľky byť považované ako bezdôvodné obohatenie, ale ide iba o prijatie plnenia z platne uzavretej zmluvy, a preto okresný súd nemohol akceptovať ani vznesenú námietku premlčania.

Proti rozhodnutiu okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, v ktorom poukázala na to, že okresný súd nesprávne právne posúdil vzťah medzi žalobcom a ňou, keď ho posúdil ako občianskoprávny, a nie ako pracovnoprávny vzťah. Sťažovateľka poukázala tiež na to, že súd prvého stupňa v rozpore so zistenou vôľou účastníkov uvedeného právneho vzťahu vyložil nesprávne vôľu účastníkov a na základe toho nesprávne rozhodol vo veci, keďže ide o premlčané právo žalobcu. Pritom sťažovateľka vzniesla námietku premlčania.

Krajský súd potvrdil rozhodnutie okresného súdu, i keď súd prvého stupňa vec nesprávne právne posúdil. Dôvody videl v tom, že okresný súd posúdil vzťah medzi účastníkmi, ako vzťah z nepomenovanej zmluvy podľa § 51 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), ale podľa neho vzťah medzi účastníkmi vznikol v súvislosti s pracovným pomerom žalobcu u sťažovateľky a v právnych vzťahoch regulovaných Zákonníkom práce nie je možné uzatvárať zmluvy nepomenované.

Krajský súd uviedol, že dohoda o poskytnutí finančnej zábezpeky je neplatná pre rozpor so zákonom (§ 39 OZ) a v dôsledku neplatného právneho úkonu na strane sťažovateľky došlo k bezdôvodnému obohateniu a povinnosťou toho, kto bezdôvodné obohatenie získal, je vydať predmet bezdôvodného obohatenia tomu, na čí úkor bol získaný.

K námietke vznesenej sťažovateľkou krajský súd uviedol, že vzniesla námietku premlčania s poukazom na ustanovenie § 107 ods.1 a 2 OZ, keďže k vykonaniu zrážok splátok z príjmu žalobcu došlo v priebehu roku 2005 až 2006. Žaloba však bola podaná na súde až 21. apríla 2009. Následkom márneho uplynutia premlčacej doby a vznesenia námietky premlčania oprávneným subjektom na súde je to, že premlčané právo veriteľovi nie je možné priznať (§ 100 ods. 1 OZ). Zároveň uviedol, že v súlade s ustanovením čl. 2 Zákonníka práce výkon práv a povinností vyplývajúcich z pracovnoprávnych vzťahov musí byť v súlade s dobrými mravmi.

Krajský súd tiež konštatoval, že *„rešpektuje právo veriteľa vzniesť vo veci námietku premlčania, je však toho názoru, že v prípade pracovnoprávnych vzťahov je namieste vo*

výnimočných situáciách, kedy k výkonu práva môže dôjsť v úmysle poškodiť, či znevýhodniť druhého účastníka pracovnoprávneho vzťahu, resp. ak výkon práv vedie k neprijateľným dôsledkom medzi účastníkmi právneho vzťahu, aplikovať ustanovenia o ochrane dobrých mravov v tom zmysle, že súd neprizná právnu ochranu výkonu práva, ktorý je v rozpore s dobrými mravmi“.

Z uvedených dôvodov odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku vo veci samej ako vecne správny, i keď z iných právnych dôvodov.

Rozsudok okresného súdu sp. zn. 19 C/36/2009 z 18. novembra 2009 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 3 Co/4/2010 z 25. mája 2010 nadobudol právoplatnosť 6. júla 2010. Sťažovateľka namieta to, že citované rozhodnutie krajského súdu je v rozpore s: „- ust. § 100 ods.1 Občianskeho zákonníka...

- čl. 1 ods. 1 Ústavy SR, keď... svojim rozhodnutím, ktorým aplikoval zákon bez relevantných dôvodov v rozpore s konštantnou rozhodovacou praxou, čím konal arbitrárne, čo žalobca (má byť asi sťažovateľka, pozn.) považuje za nedôvodný zásah do princípu právnej istoty ako súčasť právneho štátu, ktorým je Slovenská republika prezentovaná v čl. 1 ods. 1 Ústavy SR.

- konal aj v rozpore s rozhodovacou praxou NS SR - Rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo 148/2004, v zmysle ktorého dôvodné vznesenie námietky premlčania v občianskom súdnom konaní (§ 100 ods. 1 OZ) nemožno považovať za konanie, ktoré je v rozpore s dobrými mravmi v zmysle § 3 ods. 1 OZ...“.

Sťažovateľka poukazuje na to, že premlčanie je kvalifikované uplynutie času, v dôsledku ktorého súdnu vymáhateľnosť možno odvrátiť námietkou. Zmyslom tohto inštitútu je zvýšenie istoty v právnych vzťahoch. Premlčaním právo nezaniká, iba sa závažne oslabuje. Uplatnenie námietky premlčania spôsobuje zánik súdnej vymáhateľnosti, v dôsledku čoho „súd premlčané právo nemôže priznať. Neprihliadnutie na vznesenú námietku premlčania, prípadne odopretie tohto práva, hoci aj pre rozpor s dobrými mravmi je v rozpore s ust. § 100, ods. 1 OZ, z ktorého jednoznačne vyplýva, že súd musí prihliadnuť na námietku premlčania vznesenú dlžníkom a nemôže veriteľovi priznať premlčané právo.

Použitím ust. § 3 ods. 1 OZ, resp. čl. 2 ZP, nemožno ignorovať dlžníkom odôvodnene vznesenú námietku premlčania a premlčané právo veriteľovi priznať a tak reparovať už zaniknuté právo veriteľa na vymáhanie jeho pohľadávky.“.

Poukazuje pritom aj na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 148/2004 a sťažnosťou napadnuté rozhodnutie krajského súdu je podľa jej názoru „*v rozpore s princípmi právnej istoty ako súčasťou práva na súdnu ochranu (Nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 192/06 z 3. 11. 2006)*“.

Sťažovateľka považuje za potrebné súdu oznámiť, že vo veci podáva aj podnet generálnemu prokurátorovi Slovenskej republiky na podanie mimoriadneho „*dovolania v súlade s ust. § 243e OSP, avšak v záujme zachovania lehoty na podanie ús. sťažnosti túto z opatrnosti je sťažovateľ nútený podať pred rozhodnutím Generálneho prokurátora SR resp. NS SR. Ponechávame na zváženie ÚS SR prerušenie konania o tejto sťažnosti sťažovateľa do skončenia konania o mimoriadnom dovolaní.*“

Podľa názoru sťažovateľky rozsudkom krajského súdu sp. zn. 3 Co/4/2010 z 25. mája 2010 bolo porušené jej „*právo na spravodlivé konanie a na súdnu a inú právnu ochranu dané čl. 46 ods. 1 Ústavy... a čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru..., nakoľko nepriznaním právnej ochrany výkonu práva... - vznesenia námietky premlčania bola porušená zásada právnej istoty sťažovateľa, zásada zákonnosti súdneho rozhodnutia.*“.

Sťažovateľka na základe uvedeného navrhla ústavnému súdu, aby po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie takto rozhodol:

„1. Základné právo obchodnej spoločnosti C. s. r. o.,... na spravodlivé konanie a na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, čl. 6 ods. Dohovoru..., boli rozsudkom Krajského súdu v Košiciach, sp. zn. 3 Co/4/2010 zo dňa 25. 05. 2010, porušené bolo.

2. Zrušuje rozsudok Krajského súdu Košice zo dňa 25. 05. 2010 č. k. 3 Co/4/2010-119 a vec sa vracia KS v Košiciach, aby v nej znovu konal a rozhodol.“.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej o zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). Teda úloha ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní návrhu nespočíva v tom, aby určil, či preskúmanie veci predloženej navrhovateľom odhalí existenciu porušenia niektorého z práv alebo slobôd zaručených ústavou, ale spočíva len v tom, aby určil, či toto preskúmanie vylúči akúkoľvek možnosť existencie takéhoto porušenia. Ústavný súd teda môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenej pochybnosti javí ako neopodstatnený (I. ÚS 4/00). Dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť je tiež absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti bolo potrebné vysporiadať sa v prvom rade najmä so zásadnou námietkou sťažovateľky, ktorá sa týkala údajne nesprávneho právneho posúdenia a ignorovania inštitútu premlčania krajským súdom, čím došlo podľa nej k porušeniu jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd zistil, že krajský súd potvrdil rozsudok okresného súdu, i keď súd prvého stupňa vec nesprávne právne posúdil. Dôvody videl v tom, že okresný súd posúdil vzťah medzi účastníkmi, ako vzťah z nepomenovanej zmluvy podľa § 51 OZ, ktorá sa podľa obsahu približuje k zmluve a úschove podľa ustanovenia § 747 a nasl. OZ, ale podľa neho je nepochybné, že vzťah medzi účastníkmi vznikol v súvislosti s pracovným pomerom žalobcu u sťažovateľky a v právnych vzťahoch regulovaných Zákonníkom práce nie je možné uzatvárať zmluvy nepomenované.

Krajský súd na s. 5 a 6 k sťažovateľke vznesenej námietke premlčania s poukazom na ustanovenie § 107 ods. 1 a 2 OZ okrem iného uviedol, že „Z výpovedí žalobcu vyplýva, že k zrazeniu jednotlivých splátok z jeho príjmu došlo v priebehu roku 2005 až 2006. Žaloba bola podaná na súde dňa 21. 4. 2009. Súd prvého stupňa v odôvodnení rozsudku vychádzal zo zistenej a preukázanej skutočnosti, že podľa dohody účastníkov konania mala byť suma 20.000,- Sk vrátená po ukončení pracovného pomeru, pričom k ukončeniu pracovného pomeru žalobcu u žalovaného došlo 30. 6. 2008.

Ustanovenia Občianskeho zákonníka o plynutí premlčacích dôb sa použijú aj pre pracovnoprávne vzťahy, keďže Zákonník práce nemá osobitné ustanovenie o premlčacej dobe z práva na vydanie bezdôvodného obohatenia.

Osobitné ustanovenie Zákonníka práce upravuje, že neplatnosť právneho úkonu nemôže byť zamestnancovi na ujmu, ak neplatnosť nespôsobil sám (§ 17 ods. 3 Zákonníka práce).

Z vykonaného dokazovania nepochybne vyplýva, že pokyn na zrážanie časti mzdy, resp. cestovných náhrad vydal konateľ žalovaného Ing. M. T. na pokyn spoločníka žalovaného V. H.

Následkom márneho uplynutia premlčacej doby a vznesenia námietky premlčania oprávneným subjektom na súde je to, že premlčané právo veriteľovi nie je možné priznať (§ 100 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Uplatnenie námietky premlčania nemá za následok zánik práva, ale iba nároku z neho vyplývajúceho, to znamená, že subjektívne právo trvá naďalej ako tzv. naturálna obligácia.

V súlade s článkom 2 Zákonníka práce výkon práv a povinností vyplývajúcich z pracovnoprávnych vzťahov musí byť v súlade s dobrými mravmi; nikto nesmie tieto práva a povinnosti zneužívať na škodu druhého účastníka pracovnoprávneho vzťahu alebo spoluzamestnancov. V pracovnom práve, rovnako ako v občianskom práve, je takto zakotvený princíp ochrany dobrých mravov ako aplikačné pravidlo pre posúdenie spôsobu, akým subjekty pracovnoprávnych vzťahov vykonávajú svoje práva a povinnosti. Obsah dobrých mravov spočíva vo všeobecne platných normách morálky, pri ktorých je daný všeobecný záujem na ich rešpektovaní. Základným zmyslom príkazu správať sa v súlade s dobrými mravmi je vylúčiť pri výkone práva hrubé porušenie morálky, zabezpečenie slušnosti pri výkone subjektívnych práv, resp. dodržanie určitého etického minima pri

výkone subjektívnych práv. Konanie v rozpore s dobrými mravmi je podľa § 39 Občianskeho zákonníka postihnuté sankciou absolútnej neplatnosti právneho úkonu.

Odvolací súd rešpektuje právo veriteľa vzniesť vo veci námietku premlčania, je však toho názoru, že v prípade pracovnoprávných vzťahov je namieste vo výnimočných situáciách, kedy k výkonu práva môže dôjsť v úmysle poškodiť, či znevýhodniť druhého účastníka pracovnoprávneho vzťahu, resp. ak výkon práv vedie k neprijateľným dôsledkom medzi účastníkmi právneho vzťahu, aplikovať ustanovenia o ochrane dobrých mravov v tom zmysle, že súd neprizná právnu ochranu výkonu práva, ktorý je v rozpore s dobrými mravmi. ...

Za tejto situácie odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku vo veci samej ako vecne správny podľa § 219 ods. 1 O. s. p., i keď z iných právnych dôvodov.“.

Ústavný súd po preskúmaní rozhodnutia krajského súdu poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Skutkové a právne závery všeobecného súdu by mohli byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery všeobecného súdu boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (obdobne napr. I. ÚS 13/00, III. ÚS 151/05, III. ÚS 344/06).

V citovanej časti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia podľa názoru ústavného súdu krajský súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu vo vzťahu k sťažovateľke potvrdil. Bez ohľadu na právny názor sťažovateľky, ktorý oprela napr. o rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 148/2004, v tomto prípade postup krajského súdu pri odôvodňovaní právneho záveru nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny, teda krajský súd v danom prípade nemohol porušiť jej označené základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru „*napr. nesprávnou a svojvoľnou aplikáciou a výkladom práva*“ alebo „*nesprávnym právnym posúdením veci*“.

Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom krajského súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným. V konečnom dôsledku ústavný súd nie je ani opravným súdom právnych názorov krajského súdu. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci krajského súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor krajského súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad krajským súdom takéto nedostatky nevykazuje, a preto bolo potrebné sťažnosť sťažovateľky odmietnuť z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd nad rámec k tomu poznamenáva, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní (II. ÚS 218/02, resp. I. ÚS 3/97).

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. októbra 2010